

vore Laugsanordninger udkom, var det blot at tænke sig en gift Svend, at tænke sig ikke blot en Sjeldenhed, men næsten en Umulighed. Svenden antog man dengang i Almindelighed henlevede sin længste Tid som Ungkarl, men nu have Forholdene i saa Henseende forandret sig, og jeg vil ikke afgjøre om til det Bedre eller til det Værre; jeg veed, at Nogle ville sige, at det er til det Værre, og at Mange ville sige, at det er til det Bedre, men Faktum er, at de have forandret sig, og at det er umuligt for Sæderne, for Staten at gjøre nogen Indvending derimod og lægge en Stopper derpaa. Deraf følger imidlertid, at de Betingelser, som hidtil have bestaaet for Mestreløn og Arbejdersløn, maae komme til at lide nogen Forandring eller idetmindste, at Kravet derpaa bliver billigt og i visse Maader nødvendigt.

Efter at jeg saaledes har søgt at gjøre opmærksom paa, hvad det var Svendene forlangte, nemlig 1 Marks Tillæg om Dagen i deres Dagløn, vender jeg tilbage til mit tidligere Standpunkt, at nemlig Magistraten havde svaret, at den ikke kunde blande sig i Sagen, men at det maatte overlades til en Overenskomst mellem Mestere og Svende, og at Svendene derefter gjorde en Række gjentagende forgjæves Forsøg, for at naae deres Maal. Hvad var nu naturligere, end at de i deres Samlinger talte om alle disse forgjæves Forsøg, og kom til den Overtydning, at de ikke under de Betingelser, hvorunder de befandt sig, længere kunde fortsætte Arbejdet? Men gik de da hen trodsig og forlode deres Arbejde? Nei! de erkjendte, at dette vilde være ulovligt, og de følte, at de burde blive staaende i et stikkelig Forhold til deres Mestere (Hør!), de gik altsaa til deres Mestere og underrettede dem om, at dersom de ikke kunde komme til en bedre Overbeviisning, vilde den sandsynlige Følge deraf blive, at Svendene maatte lade være at arbejde, thi under de Bilskaar, de befandt sig, kunde de ikke holde det ud, det var en altfor sorgelig Stilling at være sat i, og overlodte til deres egen Stræben, maatte de gribe til det Gnesteste de kjendte, at lade være at arbejde. Alt dette bleve Mestrene underrettede om. Heri indeholdes nu ikke noget Unaturligt, eller Ulovligt, thi jeg troer neppe

som vore Forhold nu ere, at man vil paaataa, at nogenfomhelst Lovgivning kan forhindre en Mand fra paa lovlig Maade at opsigte sit Arbejde og gjøre sig frie derfor. Jeg troer neppe, at vor nærværende Lovgivning er saaledes bestaaet, at Nogen derved kan være forhindret i paa lovlig Maade at forlade et vist Arbejde; det Mudsatte vil alene kunne hjemles ved en Lov for aldeles særlige Tilfælde, som da faaer Characteren af en Expropriationslov. Ligesom jeg kan til et krigerisk Foretagende expropriere en Mands Frihed og stille ham mod Sjenden, saaledes kan jeg paa Statens Begne expropriere en Mands Frihed til Brug for Almeenvellet, men jeg kan ikke slavebinde ham til den enkelte Mand. Det kan jeg ikke gjøre i Henhold til den bestaaende almindelige Lovgivning. Det kan kun skee ved en enkelt Lov for det særlige Tilfælde. Der kan altsaa vistnok ikke her tænkes nogen Mangel paa Berettigelse for Muursvende, eller Svende i Almindelighed, som ikke finde sig tjent med at arbejde for den Løn de have, til at opsigte deres Arbejde, og mindst kan dette tænkes, naar de først have underrettet først Magistraten og derpaa Mestrene om hvilken Følge vilde blive, naar disse vilde ikke komme dem til Understøttelse og hjælpe dem ud af den Forlegenhed, hvori de befandt sig, eller idetmindste ved en bestemt Kjendelse træde imellem og sige, den Fordring er uberettiget. At Muursvendene ved deres forskellige Forhandlinger Alle kom til Enighed om at det af dem valgte Middel var det rette, kan ikke stemple som en ulovlig Overenskomst. Til at stemple en saadan Overenskomst som ulovlig, udfordres et positivt Lovbud, som sagde: I maa ikke bruge et lovligt Middel til at frigjøre Jer for Arbejdet. Og selv om et saadant Lovbud eksisterede, vilde det i dette Tilfælde, efter hvad der var gaaet iforveien, have været uanvendeligt. Da Sagen stod saaledes, og de hyppige Opsigelser kom, saa først begreb man, at nu var der Banskellighed, og saa greb Politiet til Anholdelse. Disse første Anholdelser ere unegtelig berettigede ifølge Grundloven; thi man kunde ikke vide, hvad der var skeet, man skulde have det oplyst, men naar vi komme ud over disse foreløbige Anholdelser, saa komme vi ind paa Tvivlens Gebeet. Jeg